Published and distributed under permit (No. 761), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXIX. — Число 245. — Джерзи Сіти, Н. Дж., четвер, 20. жовтня, 1921.

VOL. XXIX. — No. 245. — Jersey City, N. J., Thursday, October 20, 1921. — THREE CENTS

СКЛАДАЙТЕ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ГАЛИЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ

ЗЕЛІЗНИЧА РАДА КЛИЧЕ ЮНІЙНИХ ПРОВІДНИКІВ НА КОНФЕРЕНЦІЮ

ШИКАГО, 18. жовтня. — Щоби запобігти страйкови зелізничих робітників, що має початися дня 30. жовтня і може евентуально обняти які два міліони робітників, представники публичної групи в Зелізничій Робітничій Раді Злучених Держав (Юнайтид Стейтс Рейлровд Лейбор Борд) зробили нині перший крок для наради до порозуміння з представниками робітників.

Ся група вислала нині до зарядів пятьох зелізничих юній, що видали страйковий приказ, запрошенне на спільну конференцію до Шікаго на четвер, дня 20. жовтня. До Шікаго уже приїхав предсідатель Ради Бартон, заявляючи, що в усім, що він підпринимає, він має порозумінне та згоду президента Гардинга, котрий хоче робити все, що в його силах, щоби запобігти страйкови.

Бартон мав відбути з президентом Гардингом цілий ряд конференцій, але не відомо, що вони врадили в справі порядку і пропозицій, які мається предложити на шікаговській конференції представникам робітничих юній. Лише здогадуються, що першим домаганнем, яке поставить публична група Зелізничої Ради, буде таке, щоби провідники зелізничих юній, що видали приказ зелізничим робітникам вийти на страйк, сей приказ відкликали зараз, ще заким приступлять до других точок. Потім мають зажадати від юнійних провідників, щоби юнії ужили всего свойого впливу, щоби здержати сей самий страйк, котрий вони заряджували. Опісля будуть шукати спільної плятформи, на котрій можнаби довести до якогось порозуміння межи зелізницями та зелізничими робітниками; сподіються щодо сього послідного, що такою плятформою буде обіцянка зелізниць, що не будуть жадати дальшої знижки робітничої плати, та зниженне перевозової тарифи на усіх зелізницях.

Се все однак лише здогади, бо на ділі ніхто кромі президента Гардинга та втаемничених людий не знае, які будуть пропозиції Бартона. Колиб воно дійсно так було, як догадуються, то не можна сподіватися з його посередництва великого успіху. Не лише що юнійні провідники ледво чи згодяться на те, щоби відкликати страйк, заким ще щонебудь буде зроблено в справі дійсного полагодження спірних питань, але й самі точки пропозиції поминають дві дуже важні для робітників справи, а саме справу довжини дня праці та справу правил праці та умов праці.

СЕНАТ ПОТВЕРДЖУЄ ДОГОВІР З НІМЕЧЧИНОЮ.

ВАШІНГТОН, 18. жовтня. — Сенат ратифікував (потвердив) нині договори межи урядом Злучених Держав та урядами Німеччини, Австрії та Угорщини.

Сенат наперед рішив справу мирового договору з Німеччиною, за потверджeнием котрого заявилося 66 голосів а против котрого голосувало всего 20 голосів. Проти мирового договору боролися до послідка прихильники Вилсонової політики, як сенатори Глас з Верджінії, Гефлин з Алабами, Віліемс з Місісіпі, які усі попирали версайський мир. Побіду теперішнього уряду в справі мирового договору з Німеччиною приписують тому, що часть демократичних сенаторів, які давнійше заявилися проти договору, перейшли на сторону уряду.

За радифікацією австрійського договору заявилося таке саме число сенаторів, що за ратифікацією німецького, тоді як за угорським договором голосувало 66 сенаторів, проти 17.

Боротьбу проти потвердження договорів вели сенатори Рід, демократ, та сенатор Бора, републиканець. В своїх промовах проти ратифікації вони критикували договори як угоди, що мають на ціли затягнути Злучені Держави в европейські непорозуміння, а евентуально в будучности заманити Злучені Держави в Лігу Народів. Сенатор Рід аж два рази пропонував ріжні поправки до договору, але сенат відкинув обі поправки.

ГАЛАБУРДА В КОНГРЕСІ ЧЕРЕЗ СТРАЙК.

ВАШІНГТОН, 18. жовтня. — Підчас короткої дебати в палаті послів над зелізничим страйком, що має початися при кінці сього місяця, прийшло до скандальної сцени.

Завзятий противник зорганізованих робітників, конгресмен Томас Блентон з Тексас в своїй промові визивав провідників робітничих юній ріжними іменами, закидаючи їм ріжні тяжкі провини. На се конгресмен Віліем Берк з Пенсилвенії назвав його брехуном. Блентон назвав зараз Берка „проклятим брехуном" і „смердячим псом". Оба противники кинулися до себе з кулаками, і якби не приятелі та урядники, удержуючі порядок в конгресі, булоби прийшло до кулачної розправи межи ними.

ЛУЧУТЬ ФАБРИКАЦІЮ ВИНА І ПИВА З ПОМОЧЮ ДЛЯ БЕЗРОБІТНИХ.

СТ. ЛУИС, 18. жовтня. — Як лише місто Ст. Луис зорганізувало комісію помочи для безробітних, зараз до неї внесено петицію, щоби місто постаралося в конгресі зміни прогібіційного закона так, щоби вільно було виробляти вино і легке пиво. Автори петиції вказують, що така полекша зараз дасть роботу яким 10,000 робітників в місті Ст. Луис.

В КАНАДІ ЗАВОДЯТЬ ПРОГІБІЦІЮ

Шість канадійських провінцій завело в себе недавно прогібіцію (заборону) алькоголічних напитків. Недавно справа сих законів прийшла перед найвисший суд Канади, котрий мав рішити, чи закони сі є конституційні (чи годяться з конституцією). Суд рішив, що конституція не противиться ухваленню таких законів. Рішенне видано в одній „пробній" справі, в котрій одно алькоголічне підприемство пізвало перевозову компанію за те, що ся послідна не хотіла перевозити алькоголь до пиття.

ДУШЕГУБСТВО НАСЛІДКОМ ЗАБАВИ З ПОЦІЛУЯМИ.

„Забава в поцілуї" (кисинґ гейм), якою забавлялося товариство в хаті одного болтиморського мешканця, покінчилася аж двома душегубствами. Убийником являється один 38-літний мущина Вілієм Томсон, котрому дуже несподобалася та забава, а передовсім те, що кількох присутних і беручих в забаві участь молодих мущин дуже заскакувало коло 16-літної панночки Лилі Бренон. Томсон видно так зненавидів Герші Смола, моряка з американської фльоти, котрий передовсім залицявся до красної панночки, що по скінченій забаві він постановив заждати на нього під хатою і дати йому кулачну научку. Коли моряк вийшов на двір, Томсон почав його бити кулаками. На його крик надбігли: 58-літний Ален, властитель дому, в котрім відбувалася забава, та 36-літний Роберт Рід, вуйко молодої панни. Томсонови так не сподобалося вмішуванне чужих людий в його бійку, що він витягнув револьвер і постріляв обох. Оба вони померли незадовго потім. Поліція арештувала Томсона. Він каже, що він стріляв в самообороні, нападений обома мущинами.

НОВІ ПОГЛЯДИ ПРО ВАРТІСТЬ ПОЖИВИ.

На річнім конгресі очних лікарів, що відбувається сими днями в Філаделфії, др. Персі Фрайденберґ відчитав дуже цікаві висліди своїх дослідів над впливом поживи на людину.

Він каже, що в декотрих поживах є певного рода фарба, що має дуже великий вплив на краску людського ока, волося, на розвій людського мозку. Після його дослідів, такі річи, як масло, помаранчі, шпинах і другі їм подібні потрави, що мають богато краски в собі, мають в собі богато складників, які запобігають розвоєви в людськім тілі ріжних хоріб, передовсім так званих хоріб з недостачі, передовсім англійської хороби („рикетс") та шкорбуту. Матірне молоко на думку сього лікаря являється одною з найбогатших в сі складники поживи; звідси походить вага плекання дітий матірями.

На конгресі був один лікар з Голяндії, котрий потвердив досліди американського лікаря вислідами своїх дослідів. Він розповідав про вплив барви в людськім тілі на ґлукоту та сліпоту у людий.

ПРОГІБІЦІЙНИЙ УРЯДНИК ПІШОВ ДО ТЮРМИ.

Нюарський федеральний суддя Бодін засудив на три роки федеральної тюрмі і на 6 тисяч долярів гривни Джорджа Райднера, федерального прогібіційного урядника, за те, що він намагався вимусити хабара в сумі 5 тисяч долярів на однім чоловіці з Ротерфорд, Н. Дж., обжалованого за нарушенне прогибіційного закона Волстеда.

Зараз потім, як Райднера арештовано за намаганє вимушенне, його арештовано як одного члена банди пачкарів горівчаних напоїв з островів Багама до Злучених Держав. Як прогибіційні урядники довідалися про сю банду, вони вислали одного зпомежи себе, щоби купив від пачкарів 750 бочок горівки. Коли висланий урядом урядник говорив з пачкарами, Райднер був межи пачкарами і поводився як один з банди.

УДОСКОНАЛЮЮТЬ ВОЄННІ СРЕДСТВА.

Американський воєнний уряд подає до відома, що американська фльота уже робила проби і переконалася, що вона найшла досконалий спосіб для висилки аеропланів з корабля.

Ціла штука в спущуванню аероплана на воздух з корбля лежала в тому, що аероплян мусить через якийсь час бігти по землі, поки не осягне такої скорости, що вже буде міг унісіть фльота розвязала в той держатися на воздусі. Сю трудспосіб, що на кораблі уставляється візок, який біжить по шинах несучи літак на собі. Скорість бігу візка зростає так, що при його кінці він набирає уже такої скорости, що літак може уже удержатися власними силами на воздусі. Коли літак не тяжкий, а проти нього дує сильний вітер, то літак може удержатися вже навіть по дуже короткім розбігу; зате при некорисних умовах розбіг мусить мати кількасот ярдів довжини. Тому для сеї ціли придумано катапульту, яка викидає літак у воздух так, що він відразу набирає скорости, яка йому дозваляє удержатися у воздусі.

ВІДДІЛ ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ ДЕЗЕРТИРУВАВ ДО РУМУНІЇ

Гавас повідомляє із Букарешту про те, що відділ червоної армії дезертирував і перейшов румунський кордон. Чічерін зажадав аби румунський уряд видав дезертирів, одначе Румунія відкинула це домагання.

ГОЛОД НА КАТЕРИНОСЛАВЩИНІ.

Особа, що два тижні тому проїздила через Київ, оповідає, що коло Києва доводилось здибати велику кількість селян, які примандрували з Катеринославщини тікаючи від голоду. Вони вдома спродали всю худобу, інвентар і т. д., залишили ціле господарство і тепер з невеличким скарбом, а деякі з кіньми і возами направляються в инi місцевости України. Вигляд цих голодних, страшний: вони худі, виснажені й обдерті.

АНТАГОНІЗМ СЕРЕД ПОЛЯКІВ.

Польська газета „Жечпосполіта" в ч. 240 містить довшу статтю присвячений справі антагонізму між польськими урядовцями з Познані, Галичини й Великої Польщі.

З сумом констатуючи глибокі щілини серед єдиного польського народу, які поробило панування чужинців — Німців, Москвинів та Австрійців, газета закликає до єдности і поборювання сепаратистичних нахилів серед окремих земель Польщі.

КИЇВСЬКИЙ ЗАГОВІР.

Петербурська „Правда" публікує подробиці про заговір в Київі. Відкрита організація називалася „Всеукраїнський повстанський комітет". На її чолі стояли українські старшини. Уповноваження були підписані Петлюрою і Тютюнником. В склад центрального повстанського комітету входили представники всіх міністерств; повстання було назначене на травень, або червень, комітет мав оголосити себе урядом України. Головноуповажненим Петлюри був полк. Наконечний. В склад комітету входили між иншими командуючий північним фронтом Махиня і поет Чупринка. Організація числила 180 членів.

ЯК ПЕРЕВОДИТЬСЯ КОНСКРИПЦІЮ У ЛЬВОВІ.

Власник камениці при улиці Панській ч. 27 у Львві, лікар д-р Сьвітальскі, відкинув доворцеви камениці, Українцеви, конскрипційну лісту, виповнену ним по українськи, жадаючи польської і загрозив йому криміналом та викиненнем з мешкання.

Др Сьвітальскі є щійно недавним властителем сеї камениці. Він є братом обжалованого о надужиття в „Пузації" бувшого старости Сьвітальского, якого недавно за міліоновою кавцією випущено з криміналу на волю

НІМЕЦЬКИЙ КАНЦЛЄР МАЄ УСТУПИТИ ІЗЗА ПОДІЛУ ГОРІШНЬОГО ШЛЕСКА

НЕВДАЧА СОЦІЯЛІСТІВ І КОМУНІСТІВ ПРИ ВИБОРАХ В БЕРЛІНІ.

БЕРЛІН, 18. жовтня. — Др. Йосиф Вірт, канцлер німецького міністерського кабінету, заявив провідникам парляментарних груп, що він уступить, як тільки буде проголошена постанова Ради Ліґи Народів в справі поділу Горішнього Шлеска. Запевняють, що коли по урядовому проголошенню рішення Ліґи Народів покажеться, що він не ріжниться від звідомлень у пресі, то німецький міністерський кабінет потому не може довго удержатись. А що проголошення вижидають кождої хвилі, так теж сподіваються і негайної резиґнації німецького кабінету.

Теперішні політичні відносини в Німеччині не корисні для продовжування соціялістичних і других лівих партій при власти. Вказують на се хотяйби міські вибори в Берліні. Соціялістичні і комуністичні партії, які правили містом весь рік, вийшли тепер з виборів побиті. Середна кляса і бизнесові партії вибрали 116, а партії радикальні вибрали тільки 106 кандидатів. Торік в міській раді соціялісти і комуністи мали 125 представників, а не соціялісти тільки 100.

Комуністи були виготовили в міській раді новий спосіб навчання в школах, але як дізнались про свою невдачу, так покинули і свої просвітні пляни.

НІМЦІ ЛАДЯТЬ НОВЕ КОАЛІЦІЙНЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО.

БЕРЛІН, 18. жовтня. — Німецькі політики вже тепер радять над утворенням нового коаліційного кабінету (що обеднував би всі партії), на випадок як др. Вірт уступить. З настрою серед поодиноких партій видно, що вони згодяться, аби в новому коаліційному правительстві соціялісти мали провід.

Заповідають, що новим німецьким премієром може бути Лебе, теперішній голова німецького парляменту. Він є умірковаиий соціяліст, а що здобув собі симпатії серед всіх партій, вгадують, що всі вони підіпруть його кандидатуру на премієрство.

Нове німецьке коаліційне правительство не виступало би проти аліянтів або їх постанов, навіть у справі Горішнього Шлеска, в надії, що вони самі змінять свої неможливі постанови, аби зарадити економічній кризі в Европі.

ЗАМАХ НА ПРОВІДНИКА НІМЕЦЬКИХ СОЦІЯЛІСТІВ.

БЕРЛІН, 18. жовтня. — На мітингу німецької народньої партії в Люденшайд, у Вестфалії, впали стріли до Филипа Шайдемана, бувшого німецького міністра закордонних справ і провідника великої німецької соціялістичної партії більшости.

БРИТІЙСЬКА ДЕЛЄҐАЦІЯ НА КОНФЕРЕНЦІЮ У ВАШИНГТОНІ ВЖЕ ГОТОВА.

ЛОНДОН, 18. жовтня. — Премієр Ллойд Джордж заявив нині в парляменті, що він поїде на конференцію в справах обмеження зорушень і Далекого Сходу у Вашингтоні, як лише парляментарна і загальна ситуація йому на се позволить.

Він сказав, що другими членами британської делєґації до Вашингтону будуть: Артур Дж. Балфор і лорд Лі оф Фергем, головний адмірал британської фльоти. Кромі того британський амбасадор у Вашингтоні, сер Окленд Геддес, виступав би на конференції яко делеґат в заступстві неприсутного Ллойда Джорджа або котрого іншого делегата.

Британські домінії, кромі Південної Африки, будуть заступлені окремо.

Їх заступати будуть:
Канада — сер Роберт Борден.
Австралія — Джордж Фостер Пірс.
Нова Зеляндія — сер Джон Салмонд.
Індія — Срінавана Састрі.

46 ЗАПИТІВ ДО ФРАНЦУСЬКОГО ПРЕМІЄРА.

ПАРИЖ, 18. жовтня. — Сьогодня відчиняється сесія француського парляменту. Правительство і палата послів (низша палата парляменту) згодились, щоби віддати першенство інтерпеляціям (запитам) про заграничну політику Франції.

Посли мають 46 запитів до премієра Бріянда. Він буде відповідати на них, а потому сподівається вибратись в дорогу до Америки.

ГРЕЦІЯ ХОЧЕ СКІНЧИТИ ВІЙНУ З ТУРКАМИ.

ПАРИЖ, 18. жовтня. — Сюди наспіла вістка з Атен, столиці Греції, що грецький премієр Гунаріс, вибрався в дорогу до Парижа просити аліянтську дипльоматію о поміч для покінчення війни з Турками (з військом націоналістів, себто прихильників Кемала паші) в Малій Азії.

Вижидають, що Англія і Франція заопікуються сею війною і візьмуться полагодити обі сторони, змінюючи постанови мирового договору в Севр, у Франції.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Ситі і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

СВІДОМА УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА.

Ділами міриться свідомість даної громади.

Діла показали, що свідомою, найсвідомійшою — є українська громада в Шикаґо, Ілл. Се було видно підчас війни, коли шикаґовські Українці слали тисячі долярів на підмогу нещасних братів. Се видно з підмоги, яку шикаґовскі Українці слали нашим воякам в Чехословаччині. Се було видно з віч, протестів і з демонтрацій, устроюваних Українцями в Шикаґо для добра і визволу рідного краю.

Найкасше показалась національна свідомість шикаґовських Українців тепер, коли збирається Позичка Національної Оборони.

Довідуємось, що Українці в Шикаґо зложили вже на Позичку Національної Оборони ШІСТЬ ТИСЯЧ ДОЛЯРІВ і складають дальше.

Національна свідомість, зрілий патріотизм, глибоке розуміннє народного обовязку — се прикмети української громади в Шикаґо. Не помилимось, коли скажемо, що шикаґовські Українці зложать на Позичку Національної Оборони десять тисяч долярів. До того вони стремлять і легко доконають.

Належиться українській громаді в Шикаґо честь і признаннє і похвала. Того шикаґовські Українці не бажають. Вони сказали, що найкрасшим признанием для них буде визвіл Галицької України. Вони сказали, що до того визволу рідної землі будуть стреміти непохитно і не пожалують ні труду, ні жертв для великої справи. Не сказали на марне! Ділами показують свій патріотизм.

Честь Вам, Браття Українці в Шикаґо! Честь і слава! Від американських Українців, а передівсім від українського народу в Галичині, який жде волі — Вам слава і честь! Ваш патріотизм, Ваше розуміннє народніх обовязків перейде в українську історію і стояти-ме великим і світлим приміром для грядучих поколінь.

Українська громада в Шикаґо стоїть приміром для всіх українських громад в Америці. В Позичці Національної Оборони, українська шикаґовська громада заґнала, як говориться, усі прочі українські громади до кута.

І не можуть прочі українські громади в Америці виправдуватися. Скажуть, що в них безробітте? В Шикаґо теж безробітте. Скажуть, що в них купа большевиків? І того хабазя в Шикаґо є доволі. Скажуть, що в них люди читають польсько-хрунівські наклепи базилянської „Народної Волі"? Читають сю „уржендову" ґазету і в Шикаґо.

Нема отже оправдання і нема куди „викручуватися сіном". Повинні українські громади в Америці показати, що вони також не ґірші від шикаґовської громади.

Анумо, Браття! — до діла! Всі враз! Кождий з нас нехай купить бонд Позички Національної Оборони!

ЧИМ ВОЮЄ „НАРОДНА ВОЛЯ"?

Польські, кацапські і большевицькі (то є кацапські нової моди) ґазети стараються вишукати, що можуть, проти тих Українців, котрі не запродались ані Ляхам ані Москалям, але працюють для рідного краю разом з цілим народом, щоби спільними силами зломити ярмо ляцьке і московське.

Коли правительство Галицької України найшлося в крайній потребі і звернулось до синів і дочок Галицької Землі о позичку на продовженнє його діяльности, то ті польські і московські наймити вважали своїм обовязком сповнити свої взаїмні приречення з Риґи (з 18. марта с. р.) і заскавуліли одним тоном проти позички. Зачали метати болотом на українське правительство, скільки лиш могли набрати і двигнути. Чернили, як могли, а найбільше БРЕХНЕЮ.

З уваги, що правительство д-ра Петрушевича вислало до Америки перевести позичку д-ра Л. Мишугу і д-ра Р. Березовського, вони стали містити проти них ПІДЛІ БРЕХНІ, аби в той спосіб зашкодити позичці.

Виходить у Відні большевицька ґазета під дивною назвою „Наша правда", яку видає кількох брехунів для себе самих (бо ніхто її не читає), і в якій кромі брехонь нічого нема, бо брехня то їх правда, як кажуть большевицькі паничики — „наша правда".

Ті брехні подобаються американським большевикам і о. Борискови, котрий дуже радо передруковує їх в несвоїй „Народній Волі".

Недавно передрукував він з тої віденської большевицької шматки брехню, що Мишуга є дідичем і визискує селян.

Се є підла брехня, обчислена для шкодження українській визвольній праці, а для помочі польсько-большевицькій згоді з Риґи. Найліпше знають про се ті Українці в Америці, що походять з Виткова Нового, в Радехівщині, в Галичині, котрі знають селянську бідну але патріотичну родину Мишуґів і вони могли би посвідчити, яка нікчемна брехня є у писанині „Народної Волі".

Аби наші читачі могли самі осудити брехню московсько-польських брехунів, подаємо отсе виясненнє сеї справи, яке нам прислав др. Л. Мишуга з просьбою о поміщеннє:

ВИЯСНЕННЄ.

В. ч. 119 „Народної Волі" з дня 13. жовтня с. р. появилась подана за часописю „Наша Правда" (з Відня) нотатка під титулом „ПАТРІОТИ", в якій говориться, що Милятинські добра камінецького повіта належать до „великого патріота" Мишуги, який каже собі бідним селянам за фіру звичайних патиків відробляти 30 днів в поли, або на панськім дворі.

Отсим заявляю, що ні я ні ніхто з моєї родини НІЯКИХ „ДІБР" НЕ МАЄМО. В камінецькім, зглядно радехівськім повіті живе тільки мій вісімдесятьлітний батько, Теодор Мишуга, селянин з Виткова Нового, ВЛАСНИК КІЛЬКОХ МОРҐІВ ПІСКОВАТОГО ҐРУНТУ, котрий не тільки що ніяких патиків не продає, але хиба сам купує та їх відробляє. Оба його сини, себто мій брат Іван і я, служили українській державі, як вміли: брат мій весь час при українській армії в Галичині і на Великій Україні, а я яко повітовий комісар в Галичині, та яко старшина при Штабі Головного Отамана на Великій Україні. Як прийшли Ляхи, то виграбили мого батька якраз за се, що сини були при українській армії.

„Великим патріотом" вважають дійсно в старім краю, всі без ріжниці партій, мого стрийка, Олександра Мишугу, оперового співака, який також НІЯКИХ ДІБР НЕ МАЄ, бо весь свій маєток роздав на українські добродійні цілі, а між іншими дав ще на кілька літ до війни майже 100.000 корон на таку важну для українських робітників інституцію як „Українську Ремісничу Бурсу", у Львові, та який мимо того, що має вже 70 літ, тяжко працює заграницею, а зі свого заробленого гроша, як се можна ствердити в українських часописях, посилає значні суми то на українських студентів, то на переслідувану Ляхами українську пресу, то на бідні вдови і сироти.

Вашингтон, Д. К., дня 14. жовтня, 1921.

Др. Лука Мишуга.

ДЕ ВОНИ?

(Надіслана стаття).

Ню Йорк, Н. Й., 17. жовтня, 1921.

Читаю вже два рази виказ громад, що зложили готівкою записи на українську позичку.

Найбільше зложила громада Шикаґо, бо мало не $5,000, а найменьше дві громади Немаколін, Па., і Вестерлі, Па., бо по $5.

Як читаю, що наші громади в Шикаґо, Филаделфії, Джерзи Сити, Нюарку, Бруклині і Перт Ембою зложили по $4,000, $2,000 і $1,000, то душа радіє, бо то доказ, що ми хочемо своєї власної держави на своїй землі і розуміємо, що то значить своя держава, бо не жалуємо на боротьбу за неї свого гроша, того овочу нашої тяжкої праці.

І навіть як читаю про громаду в Немаколін, Па., що зложила $5, то тішуся, бо я про ту громаду николи не чув, а як і там хтось купив український бонд, то знак тому, що ідея української державности дістається навіть в незнані закутини.

Але смуток наповняє моє серце, що такі великі українські громади як **Олифант, Клівленд, Вилксбері** і другі не стали на рівні з громадою з Немаколін. Се великі старі, добре загосподарені і богаті українські громади і длятого я не можу зрозуміти, чому вони не зложили бодай тільки, що громада Немаколін.

Я питаю ті українські громади: Де ви? Чому мовчите? Обізвіться!

Прецінь ми всі галицькі Українці однакові і длятого я не можу зрозуміти, чому українські робітники в Шикаґо, або в Филаделфії, або в Карнеґі можуть розуміти потребу боротьби за визвіл свого краю з ляцької неволі, — а рівночасно їх браття і сестри, такісамі галицькі Українці і Українки в Олифант, Клівленд та Вилксбері не розуміють тої справи і не хотять зложити навіть 5 долярів на оборону державности свого рідного краю. Щось в тім є, бож прецінь годі зрозуміти, аби аж така велика ріжниця між нами була, що хто мешкає в Шикаґо то інший чоловік, а хто мешкає в Олифант то інший чоловік. Прецінь ми з одного краю і в одній вільній Америці. Одну думку думаємо і одні і тісамі маємо стремління. Я гадаю, що **вина не серед загалу але серед лідерів.** Дописуватель „Свободи", котрий підписався „Парохіянин", добре написав, що винні священики, бо видко діло, що де священики патріоти і дбають не тільки про себе але і про долю свого народу, то там і успіх, а де священики або дрімають, або тільки дбають про себе, то там нема успіху. Однак то ще не досить, що ми знаємо причину злого, ми повинні причину усунути і зло направити.

То правда, що ми привикли дивитись на священиків і як священик працює, то і ми з ним працюємо, а як він дрімає, то і ми з ним дрімаємо. Але так далі не повинно бути, бо добре, як громада працює разом із священиком, але **зле, як громада дрімає разом із священиком.** І на сю біду треба нам знайти якесь лікарство.

Я ґадаю, що лікарство є таке. **Священик не мусить бути лідером в громаді.** Як священик є добрим лідером, то добре, але як злим, або ніяким, то нам треба шукати за лідерами між собою. Кождий розумний і просвічений робітник може бути лідером, а властиво в кождій громаді треба кількох лідерів, не одного. Я знаю з досвіду по громадах, що навіть як є і десять щирих лідерів, то вони в народній роботі погодяться і будуть добре і чесно працювати.

Отже я до них кличу: Не лекайте, аж наші священики збудяться, але самі беріться до діла! Кличте громаду на раду і приставайте разом з другими до ратовання рідного краю!

А також кличу і до всіх громадян:

Не всі з нас можуть бути лідерами, бо не всі є спікери і не всі мають один і тойсамий дар, але всі-ж ми однакові патріоти, бо ми всі однаково любимо свій край і хочемо постояти за його волю! Отже і на всіх нас лежить обовязок взятись до діла. Ми самі шукаймо між собою лідерів і кажім їм зачинати роботу!

Нехай не буде у нас тепер ані ріжниці ані сварні! Нехай не буде у нас чужих і сварливих ані загніваних! Всі будьмо тепер як браття і сестри, в згоді і в єдности! І нехай також у нас не буде зависти, що той лідер а я ні, бо як всі будемо лідери, то не буде жадного лідера і жадної роботи!

Памятаймо, що діло велике може громада зробити тільки тоді, як буде згода, єдність і співділаннє. Як будемо всі один другого підпирати, а все мати на увазі справу загальну — справу рідного краю.

Я вже кінчу, а кінчу ще тимсамим запитом:

Де ви?

То я питаюся ті громади, котрі мовчать, а властиво кождого Українця і кожду Українку з тих громад, без огляду, чи вони є лідери чи ні. І сподіваюсь, що прецінь тепер вони дадуть якусь відповідь, бо то не для мене, а для нашої Вітчини.

Український горожанин.

ПОДЯКА ЗА ОДЕРЖАНІ КНИЖКИ.

До хвального Видавництва „Свободи" в Джерзи Сіті.

Ужгород, 27. вересня 1921.

Головний Видїл товариства „Просвіта" має честь зложити Хвальному Видавництву щиросердечну подяку за Ваш щедрий дар в поважнім числі американських українських видавництв і комплетів „Свободи". Коли на Вашу посилку складалися також жертви тих видавництв, що їх книжки Ви нам надіслали, то просимо передати їм від нашого товариства щиру подяку за їх жертвенність. Ваш дар дав нам змогу нашу скромну бібліотеку доповнити Вашими новими, так уже тепер читаючою публикою пошукуваними річами.

В надії, що Ви і на будуче будете на нас памятати, остаємо

З високим поважаннем
ЗА ГОЛОВНИЙ ВИДІЛ:
А. Волошин, Др. Панькевич.
(Печать: Товариство „Просвіта" Підкарпатської Руси в Ужгороді).

—o—

Замітка від видавництва „Свободи": Всі вислані до ужгородської „Просвіти" книжки були власностю „Свободи" і ніхто нищий до сеї посилки нічим не причинився.

УКРАЇНСЬКИЙ ЗАМАХ У ЛЬВОВІ.

(Від власного кореспондента).

Німецькі і француські часописи доносять у телеґрамах:

В неділю, 25. вересня, відбулося у Львові святочне отвореннє т. зв. „східних торгів". На се свято прибув також начальник польської держави Пілсудский. Коли Пілсудский в товаристві львівського воєводи Грабовського, вийшов з маґістрату, де було на його честь принятте, і сідав до автомобіля, щоб поїхати на святочне представленнє до театру, **Українець Федак, син адвоката, вистрілив до нього три рази з револьвера.** Вистріли не попали в Пілсудского, тільки в Грабовського, який одержав легкі рани. Після третього вистрілу хтось з окруження вистрілив у Федака і зранив його. Він хотів відобрати собі життє, але йому перешкоджено й арештовано його. Пілсудский поїхав до театру, де йому зробили велику овацію.

* * *

Два роки минуло, як Найвисша Рада Мирової Конференції уповажнили Польщу ужити всі свої воєнні сили, разом з присланою з Франції армією Галлера, на окупацію української Галичини. Українська армія, маючи проти себе переважаючі сили ворога і рішеннє побідних держав антанти, уступила за Збруч, на Велику Україну. Цілу українську Галичину заняла Польща а від тоді до нинішнього дня панує в ній.

Держави антанти, які приписують собі право рішити про долю української Галичини, все відкладають і відкладають рішеннє. А тимчасом Польща знущається над українським народом Галичини так, як вже давно ніякий нарід над народом не знущався.

Коли взяти на увагу, що часть української Галичини, разом з полицею Львом, попала вже при кінці падолиста 1918 в польську неволю, то сі страшні знущання польського ворога терпить український нарід уже третій рік.

Чи диво, що терпеливість українського народу вже доходить до краю і що молодий студент Федак, Український Січовий Стрілець, син відомого українського діяча д-ра Степана Федака, директора „Дністра" і голови „Українського Горожанського Комітету", рішив з револьвером у руці запротестувати проти тих мук і терпінь свого народу і пімстити їх на особі начальника польської держави?!

І ніхто не сміє брати українському народови сього за зле.

Чи брала Европа за зле славянським народам на Балкані, що вони таким самим способом оборолися проти турецького ярма?

Чи не спочувала вся демократична, поступова Европа й Америка російських революціонерам, які вбивали царів і їх слуг? Чи не давала в себе їм захисту перед царською пімстою?

Чи не вбивала царських слуг польська соціялістична партія, в якій власне теперішний начальник польської держави Пілсудский був одним з найвизначнійших речників і орґанізаторів терористичної акції?

Чи Ірляндці не борються оружем проти англійського панування, що є небом й порівнанню з тим пеклом, в якім живе українська Галичина під польською окупацією?

Що було вільно иншим поневоленим народам, що розуміла й оправдувала ціла культурна Европа й Америка, — те вільно й українському народови, коли Польща настає на його національне істнуваннє.

* * *

За всі ті муки, які терпить український нарід під Польщею, відповідає Пілсудский не тільки тому, що він як начальник польської держави є також особовим символом того гнету, який виконує Польща над українським народом. Ні; Пілсудский як найвисше поставлена в Польщі людина **винен також особисто,** що український нарід Галичини попав у польську неволю і що та неволя така страшна.

В падолисті 1918 р., коли українська Галичина після упадку Австро-Угорщини проголосила свою державну незалежність і злуку з Великою Україною, від Пілсудского залежало дуже богато а може і все, чи признати державну незалежність української Галичини чи піти на неї війною. Пілсудский, який власне тоді вернув з німецької тюрми й обняв найвисшу власть у державі, мав тоді необмежений авторітет у Польщі, а крім того опирався на соціялістичний кабінет. Коли-б він тоді був рішучо оперся наїздови на Галичину, польсько-української війни не було би.

Так само Пілсудский спричинив, що Польща не приняла посередництва антанти. В цвітні 1919 премієр Падеревський підчас побуту в Парижі зобовязався приняти умови перемиря, які предложить антанта. Тоді Мирова Конференція утворила окрему комісію для польсько-українського перемиря під проводом ґенерала Боти. І ся комісія предложила обом сторонам умови перемиря. Українці їх приняли, за те в Польщі викликали вони невдоволеннє, бо Польща приготовилася до офензиви і мала надію завоювати Галичину. В Варшаві вибухла політична кріза. Сойм був за офензивою, а Падеревський обовязався в Парижі не робити офензиви і приняти умови перемиря. Тоді Пілсудский як начальний вожд зарядив офензиву, заявляючи, що перед антантою представиться справу так, нібито Українці розпочали офензиву і примусили Поляків боронитися.

Пілсудский виманив також у Петлюри відомий варшавський договор, манячи його обіцянкою помочи проти большевиків. На переговорах в Ризі Польща Петлюру зрадила, а українські землі, які Петлюра за намовою Пілсудского відступив Польщі, — замість обіцяної „свободи" під Польщею, мовляв, як „рівні з рівними і вільні з вільними", — знаходяться в ще гіршій польській неволі ніж українська Галичина.

І ще одно: Коли Польща була під гнетом Росії, Пілсудский, як уже згадано, був одним з найвизначнійших речників і орґанізаторів терористичної боротьби, яку вела проти Росії польська соціялістична партія. Тепер, коли Пілсудский як начальник польської держави став особовим символом гнету Польщі над українським народом, — сама його попередня боротьби проти нього як преддіяльність оправдує той спосіб ставника польської держави, він воював проти царської Росії.

Словом, ніхто, хто має хоч іскорку почуття справедливости, не може осудити молодого Українського Січового Стрільця, який підняв руку на начальника держави, яка хоче знищити, стерти з лиця землі його нарід.

Жаль тільки, що молодий герой-мученик згине з рук польських катів, не осягнувши цілі, якій рішив посвятити своє молоде життє і горе своїх родичів.

* * *

Вистріл Федака залунав саме тоді, коли в Женеві загальні збори Союза Націй радять над внесеннєм канадійського делеґата, щоби Союз Націй звернув увагу Найвисшої Ради на потребу як найшвидшого вирішення справи української Галичини.

Нехай сей вистріл пригадає державам антанти, що не тільки Польща, але ще більше вони винні, що українська Галичина знаходиться в такім страшнім положенню, яке заставляє Українського Січового Стрільця вистрілом у начальника польської держави звернути увагу світа на те положеннє.

Справді, справа української Галичини повинна бути як найшвидше порішена, і то порішена так, як сього домагається однодушно весь український нарід: через визволеннє від Польщі.

Гайдельберґ, 27. вересня 1921.

Д-р Михайло Лозинський.

P. S. Із зізнань Степана Федака виходить, що замах не був звернений проти Пілсудського але проти польського „воєводи" у Львові Грабовського.

НА РІДНУ ШКОЛУ В ДОЛИНІ

дальше зложили на мої руки слідуючі гром. в Філяделфії:

По $2.00: Юрій Атаманюк і Юрій Крет; по $1.00: о. парох Максим Кинаш, Василь Коцюбінський, Іван Федор, Василь Стриковський, Іван Борисевич, Дмитро Штигрин, Евген Якубович, Михайло Насевич, Йосиф Бурдела, Семен Рудакевич, Іван Оленин, Іван Жмутин, Лука Буричка, Іван Сорока с. М., Іван Сорока, Василь Гуржанський і В. Дйорка; Михайло Губас $1.30; по 50 центів: Артанасій Шопа, Антін Сава, Михайло Бішко, Михайло Ланський; Михайло Будай с. М., Пантелеймон Михальчук, Мих. Супрун, Семен Брендзей, Антін Гарасим, Михайло Опришко, Андрій Шостак, Іван Піечко, Николай Волос, Теодор Фуртак і Николай Смоляк; по 25 цнт.: Михайло Черкос, Юрко Гураль, Андрій Шкодин, Григорій Рибачок, Михайло Тріщук, І. Довган, Іван Бішко, Григорій Лесюк, Іван Шманда, Андрей Лесюк, Роман Карбівник, Семен Чорномаз, Іван Навроцький, Стефан Томашевський, Гриць Павлюк, Семен Бабяк, Михайло Петришин, Михайло Клопко, Михайло Семенюк, Юрій Пискор і Михайло Ресулик; Іван Хавлюк 15 цнт. — Разом $34.70
З попередної збірки осталось в касі („Свобода" з дня 15. жовтня 1921 р.) 8.00

Разом $42.70
Рівночасно висилаю чеком Амерікен Експрес Ко. ч. 2003968 до Земельного Банку у Львові в цїли доручення 40.00

Остається в касі . . . . . $ 2.70

Рівночасно пишу до Кружка Укр. Педаґоґічного Товариства в Долині залучаючи листу ч. 67 з дня 2. цвітня 1921 разом зі списом імен чесних жертводавців, котрим складаю згори сердечну подяку.

Позаяк Кружок удержує власними силами три повні школи а то: гімназію, семинар і рідну школу, длятого прошу ще раз всіх Родимців а особливо Долинцан хотьби і о найменчу жертву на слідуючу адресу впрост до моєї канцелярії:

T. J. HRYCEY & CO.,
329 S. 4th St., Philadelphia, Pa.

У мене позістає ще листа ч. 22 на котру зложив гр. Кирило Дацків $1.00 і котру по виповненню сейчас вишлю в Долину.

Остаюся з поважаннем
Теодор Грицей.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

М. Г., Філядельфія, Па. Письмо від Вас ми дістали, але старокраєвого листа в нім нема, бо Ви мабуть забули вложити його до коверти. Надішліть, то використаємо.

М. С., Клівленд, О. Вашу допись ми помістимо, як пришлете нам (для відома самої лише редакції) своє правдиве назвиско й адресу.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

МІРКУВАННЯ.

—о—

Ще ніякої держави не збудовано незгодою, киринею і роздором.

І української держави не збудуємо незгодою, киринею і роздором.

* * *

Бо державу будується згодою, солідарностю і любовою. І визволяється народ великою любовою, солідарностю і саможертвою.

* * *

Чоловік, котрий в сей час, коли для визволу рідного народу з чужого ярма, сіє серед народу незгоду і ставить найвище політику своєї партії та свої особисті забаганки і погляди та в цей спосіб розбиває народ, такий чоловік — не чоловік. Бо муха потрафить перш усього дбати про себе.

* * *

Люди, що виступають проти Позички Національної Оборони — для України нічого не зробили. Нічого кромі розбивання сил української іміграції в Америці через останніх сім років. Вони з божевільною ненавистю накидаються на законне Правительство Західно-Української Републики і на визвольну роботу цего Правительства. **А самі вони ані не роблять нічого, щоб український народ вирвати з ляцької неволі, ані не вкажуть дороги до визволу.** Своєю роботою скріпляють ворогів, та ще прикидаються великими патріотами. Та напятнує їх історія поганим клеймом польських братів.

* * *

Коли Ляхи зачнуть перед світом пропаганду проти змагань української галицької влади до визволу українського люду з ляцького ярма — то будуть покликуватись на „українську" газету „Народну Волю". Бо в ній знайдуть найбільше польонофільських арґументів проти акції для визволу Східної Галичини.

* * *

Українець, що не хоче дати марного гроша на Позичку Національної Оборони — кепський Українець, боягуз і самолюб. Бо коли на визвіл України жалує гроша, то як можна сподіватися, що він пішов би своєю груддю і своєю рукою боронити ту Україну, коли прийде на це час?

Пять років тому „брацішок" Давид заявив в „Народній Волі", що мусить спитати адвоката, котра Давидова вітчина. Мусів йому адвокат сказати, де саме є його вітчина. Але що адвокат сказав, що Давидова вітчина не є Україна, це певне, бо Давид поборює з польською заїлостю Позичку Національної Оборони.

* * *

Заявіть, Преподобний Брате Давиде, котрий край казав Вам Ваш адвокат признавати за Вашу вітчину? Чи часом не „ржечпосполіту"?

* * *

Як Цеглинський домагався признання України від делеґатів, що зїхалися в Филаделфії, то „Народна Воля" дуже його величала. Але як президент Петрушевич домагається признання України від великих держав антанти, то та саміська „Народна Воля" кидає на президента Петрушевича громами.

* * *

Що Михайло Яцків хрунь, цего ніхто не заперечить. Але супроти тих наших панків, що поборюють Позичку Національної Оборони, то хрунь Михайло Яцків — невинна комаха. З хруня Михайла Яцкова і його хрунівської ґазети Ляхи ріщучо не мають і дрібки того пожитку, що з цих наших панків, котрі поборюють Позичку Національної Оборони.

* * *

Хто зна, чи Лях ґраф Скарбек не привезе з собою Михайла Яцкова до Америки, щоб він від тутешніх „українських" експертів лучше навчився відати на Правительство Західно-Української Републики.

* * *

Позичка Національної Оборони буде зложена. Бо її не хочуть Ляхи і ляцькі льокаї в Америці.

Галицькі Українці в Америці хочуть бачити свій край вольним і для цеї вольности Позичку зложать. На погибель Ляхам і всім польським братам — тут і за морем!

Загнибіда.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

НАДІСЛАНЕ.

Проситься всіх інтересованих, котрі зістали ПОКРИВДЖЕНІ через Альбіна Валу, властителя Imigrant Aid Co., Inc. з під 49 E. 7th St., New York City, щоби чим скорше зголосились особисто або листовно до: Mr. Theodore Gulka, 525 E. 5th St., New York City в дуже важній справі для покривджених.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

КАМПАНІЯ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ДОБРОДІЙНОГО ФОНДУ ДЛЯ ДОПОМОГИ ГУМАНІТАРНИМ ІНСТИТУЦІЯМ В ДЕТРОЙТ, МІШ.

РОЗВИНЕНО АКЦІЮ ДЛЯ ЗБИРАННЯ ГРОШИЙ НА ДОБРОДІЙНІ ЦІЛИ В МІСТІ ДЕТРОЙТ, МІШ. І ВИЗНАЧЕНО ДЕНЬ 23-го ЖОВТНЯ НА РОЗПОЧАТТЄ КАМПАНІЇ ЗБІРОК ЖЕРТВ.

Сума, яку маєтьcя зібрати для допомоги інституцій, які несуть поміч і опікуються хорими і немічними є означена на $1,875,000, а до сеї суми треба ще необходимо добавити $75,000 для Червеного Хреста і $250,000 для допомоги зубожілим в многих краях Европи.

Тим фондом допомагається шпиталям, клінікам, сестрам милосердія, заведенням для лічення туберкульози, Армії Спасення, Міжнародному Інститутови, Місцевому товариству для допомоги бездомним, Місцевому Червеному Хрестови і многим другим організаціям гуманітарним. Сим фондом допомагається рівнож товариствам для ширення просвіти як Тов. Молодих Женщин Христ. (Y. W. C. Ass'n) і тов. Лицарі Колюмбія (Knights of Columbus).

Мешканцям міста Детройт загрожує люта зима і вона певно відібється на тих, що находяться в нужді. Таким також треба буде дати захист і поміч.

Нужда, голод і пошести в краях Східної части Европи нищить десятки тисячів безпомічних родин, діти гинуть від голоду і слабости задля браку належної поживи, ліків і одежи.

На сю ціль означено зібрати $250,000 т. є. половину суми торічної збірки. Несеннем сеї помочи для бідних в других краях займеться Місцевий Червений Хрест і вже поробив старання для закупна найпотрібнійших артикулів поживи, одежі і ліків.

Тяжкі обставини великого безробіття в Детройт, Міш. позбавили значне число мешканців средств до життя а люди не пригадують собі таких часів від давна.

Вид сього людського нещастя і конечна допомога всім організаціям, які несуть гуманітарну поміч усім терплячим, повинна зворушити серця всіх тих мешканців міста Детройт і всіх других людий, котрі відчувають і розуміють терпіння нуждаючих.

До збирання гроший на повисші цили вирушить 5000 робітників і робітниць і вони будуть обходити всі доми, офіси, штори, просячи о милостиню. Тому мешканці Детройт повинні благородно віднестись до сих колекторів і своїми лептами здвигнути потрібний фонд.

Не відмавляйтесь, коли зайдуть до Вас колектори, чи то вони прийдуть до Вашої хати чи до Вашого клюбу і товариства. Поможіть їм і віддайте свою щедру лепту. 42і45

Сусідні околиці і міста Детройт також повинні спішити з помочю для сеї благородної справи.

Назва і адреса сего Комітету звучить:

DETROIT COMMUNITY FUND,
Room 204, Huron Building,
542 Griswold St., Detroit, Mich.

Ті ґрупи, які хотілиби взяти участь у сій кампанії допомоговій, зволять голоситись на адресу Комітету.

Василь Щурат.

Поміж численними ювилеями наших заслужених діячів, які припадають на рік 1921, єсть два, котрі тісно вяжуться з товариством Імени Шевченка у Львові, а саме: 75 роковини уродин Олександра Барвінського і 50 Василя Щурата.

Олександер Барвінський, довголітний посол до Галицького Сойму і віденського парляменту, автор численних шкільних підручників, член всіляких наших культурних інституцій, заслужився чимало коло підвигнення нашого шкільництва. Це оден з перших членів основників тов. ім. Шевченка, нашої першої академії наук і довголітний голова тієї заслуженої культурної інституції.

Василь Щурат, поет і учений, співробітник усяких українських періодичних видавництв, професор і громадський діяч, це теперішний голова товариства імени Шевченка.

Олександер Барвінський клав перші основи під будову нашої академії наук. Його пильним заходам завдячуємо те, що закордонні наші брати зацікавилися галицькою наукою інституцією і своїми грошевими дарами помогли нам оснувати друкарню, бібліteку і книгарню товариства, а тим самим товариство могло приступити до видавання всіляких наукових публікацій. Барвінському поталанило теж придбати для товариства імени Шевченка друк шкільних книжок. На долю Щурата, як теперішного голови, президента української академії наук, випало важке завдання перевести нашу шановну інституцію крізь бурливі хвилі военного і повоенного мальтрому, крізь скилі нинішного польського режіму на землі Романа і Данила.

Знаючи його незвичайну енерґію, широке наукове образовання і великий життєвий досвід, сподіємося, що йому поведеться сповнити це завдання на славу української науки й культури, причім, ми певні цього, він ані на волос, ані на оден мент не понизит нашого національного стяґу. Щурат це безумовна Українець самостійник і патріот в повному розумінню слова.

Теперішний голова тов. ім. Шевченка, якого 50 уродин святкуємо нині, прийшов на світ 24 серпня 1871 року в Вислобоках, коло Куликова в Галичині. Батько його походив з селян і був народним учителем. Помер, коли Василеви Щуратови було літ два, і мати віддалася вдруге за Миколу Семкова в Кобиловолоких на Поділлю. Тут минули шановному ювілятови перші хлопячі літа, тут він приймав першу шкільну науку. Року 1878 перенісся Микола Семків до Львова, де служив при університетській бібліотеці, як підручник в університетській читальні. У Львові кінчив Василь Щурат ґімназію і здав матуру 1892 року. Вже в ґімназії став писати вірші й етноґрафічні студії, бував на семінари проф. Омеляна Огоновського, захдив до Академічного Брацтва і видавав двокрайцарову бібліотеку.

По матурі записався на фільозофічний факультет у Відни, слухав викладів знаменитого слявіста Яґіча, Пастернка та Іречка і на четвертому році студій здав докторат. Року 1897 став суплентом в Станіславівській ґімназії, але попавши в конфлікт з тодішним інспектором Іваном Левицьким кинув службу і пішов до „Слова Польского" на співробітника по українським справам. По році журналістичної праці вернув до педаґоґічної служби, тим разом в Перемишлі, в українській ґімназії, котрої директором був тоді відомий письменник і патріот, Григорій Цеглинський.

В Перемишлі одружився Щурат 1899 року, здав, 1910 року в Чернівцях (під проф. Стоцьким) професорський іспит і дістав місце дійсного ґімназійного професора в Німецькій ґімназії в Бродах, де перебував до року 1907, виїжджаючи (1903—1904 року) на дальші заграничні студії, щоб приготовитися на професора середньовічної фільозофії.

В Бродах заложив Щурат філію товариства „Просвіта", оснував українську бурсу і провадив культурну боротьбу з москвофільством, яке там мало одну із своїх сильнійших твердинь. З Бродів їздив також на велику Україну, де познайомився з такими визначними нашими закордонними діячами як: Антонович, Житецький, Лисенко, Нечуй-Левицький і другі.

Року 1907 переїхав Др Василь Щурат до Львова, де дістав місце учителя української мови й літератури при німецькій ґімназії. Тут брав живу участь в громадянській роботі і працював при всіляких видавництвах, в першій мірі при товаристві імени Шевченка.

Велика війна загнала його до Відня, звідки повернув до Львова, після того як Макензен увільнив Східну Галичину від Москалів.

Служив при німецькій ґімназії до 1 листопада 1918 року. Коли Поляки заняли Львів і німецьку ґімназію перетворили на польську, усуваючи з неї науку української мови, усунувся зі служби і всі свої сили присвятив товариству імени Шевченка, котре провадив за час відсутности проф. Михайла Грушевського і котре вибрало його з початком 1921 року своїм головою. Образ дуже широкої діяльности Щурата, це діло будучоого його біоґрафа, і діло не легке, бо Щурат, людина дуже енерґічна, поет, учений, критик, публіцист, громадський діяч, який безнастанно працює на ріжних нивах нашого народнього життя і якого жниво так богате, що тяжко, всі ті снопи які він нажав і накосив звести до одної стодоли. Зазначимо тільки те, що нашу гадку найцінніше в його великому духовому доробку.

На першому місці все таки кладемо Щуратові поетичні твори, бо Щурат в першу чергу оден з видніщих українських поетів.

Вже перша його збірка з 1895 року: „Lux in tenebtis" дає нам твори незапереченої вартости. Такі вірші як: „Блискавко темної ночи", „Чого сумуєш ти", „Гори снігами повиті", „На світа край піди, гуляй" моглиб бути оздобою навіть найбогатійшої літератури.

Дуже гарна, чиста, поетична мова, бездоганна, звичайно нова форма, (старанне, навіть дуже старанне викінчення метрум, римів, строфи), Гармонія між формою а змістом, зміст богатий, цікавий, розумний,— отсе головні прикмети Щуратових віршів. Усі вони мов різблені з хрусталю, мов дзвони, вилиті рукою певного і вправного мистця, мов стріли пущені з сильного, туго натягнутого лука. Щурат мало коли попадає в сентімент, в розмріяння, в лiричну хандру, він кріпко тримає себе в руках, і вже в молодечих віршах являється зрівноваженим мущиною. Він все знає чого хоче, і те, чого хоче, висказує способом бездоганно гарним, чистим і зрозумілим. Між його стрічками не богато остається до прочитання, бо поет умістив усе в стрічках,—систематично, обдумано, певно. Він тримається середнього реєстру свойого поетичного інструменту, мало коли доторкаючись дуже високих і дуже низьких тонів, але тим середним реєстром володіє як незрівнаний мистець.

В Куліша, Руданського, Федьковича, Старицького ви знайдете більше чуття, більше якоїсь безпосередної поезії, але в жадного поета не стрінете більш викінченого, глибше й докладнійше обдуманого і стараннійше ошліфованого вірша.

З того боку Щурат нагадує модерних німецьких, французьких і італійських поетів і дуже далеко відбігає від новітної розхрістаної, або нервозно химерної російської поезії. Поезія Щурата це поезія сучасного висококультурного інтеліґента, котрий до вірша ставить незвичайно великі вимоги. Він нагадує (до якоїсь міри) Гораца і проводить на думку образ Ціцерона, котрий прохожався по стежках свого Тусколянського огороду, гладив рукою найпишнійшу вазу і підбірав форму до своїх клясичних промов. Але, як Ціцерон бездоганною формою не вдивав змісту своїх бесід (вони повні палкого темпераменту), так і Щуратові вірші під чудовою формою скривають тепле чуття і живу думку.

Український вірш і українська поетична форма мусять перші підійти до ювілята і увінчати його голову листками барвінку і рути, без тої дешевої позолоти, якої він ніколи не любив.

Що до змісту, то в усіх збірках Щурата: „Lux in tenebtis", „Раз до мене молодість прийшла", „Мої листи", На вримбіті", „З глибини возвах", „Історичні пісні". — видно поета, котрий не замикається в кружку вибраних питань, в проґрамі якоїсь одної школи, лиш хоче думкою обгорнути широкий горізонт, хоче виявити в скінчено гарній формі своє богате „я". „Я" — і природа, „я" — і жінка, „я" — і мій рідний нарoд „я" — і невідоме, позаземне, позареальне життя, — це поодинокі стовпи на довгому поетичному шляху, який доси пройшов наш поет.

Ця поетична мандрівка зазначена в його не заячими слідами, лиш певною свідомою ходою від старозавітних пророків, від грецької фільозофії і поезії, до Данта Шекспіра, від ренесансу до Ґетого, від нашої народної поезії до своїх власних віршів, таких як: „Плила по небі хмаронька", або „Моє серце не тут".

Як літературний критик і теоретик визначався Щурат даром бистрого помічування, дає єсть справжній талант, а де його нема, які його цінности і які недостачі, чи прямує він по властивому шляху, чи збивається на манівці. Знаючи, як може ніхто з нас, світову поезію, він рад був українську музу вивести з маленького вишневого садочка в ширший світ, на велилюдні шляхи, на піднебесні вертини, хотів її зробити справньою царицею душ наших, а не панночкою, яка вміє на старій ґітарі брати два-три акорди і співати кілька старосвітських романсів, хочби як чистим і щирим та любим голосочком.

Лагідним критиком годі його назвати, тим більше, що між численними дарами, якими вивінуваний його ум, не бракує й доволі гострої сатири. Тільки не часто пускає він її до слова, мабуть тому, бо знає, як важкі і ненормальні були і есть ті умови, серед яких розвивається наша література. І він сам, як мало що не всі наші письменники, хоч вроджений поет, мусів нераз свою кобзу завішувати у церкві, щоб дома робити буденну роботу. Головою муру не перебеш!

Окрему студію требаб писати про Щурата, як посередника між Україною і світовою поезією.

Щурат знає, навіть дуже добре знає кілька язиків, читає архитвори світа в ориґіналах, уміє читати глибоко, не поверху і коли переложить Гайного, Лермонтова, або Верлена, то перевід єсть справжнім переводом, а не марною копією знаменитого ориґіналу.

Крім великої сили дрібних віршів переклав декілька більших поем, а між ними велику „Пісню про Роляндa", наше незрівнане „Слово о полку Ігоревім" і Шевченкові російські поеми.

Переводи вірні, несилувані, гладкі, — зразки перекладної літератури. Одно тільки можна їм закинути, а саме, що зараз пізнати, що це перевід Щурата. Не вміє скрити своєї власної, сильної індивідуальности, не вміє підроблюватися під півтони ориґіналу.

Ще більше праці матемиме колишній біоґраф Щурата при тому розділі, де він схоче писати про Щурата як ученого. Ролькльор, етноґрафія, історія, фільольоґія, археольоґія, бібліознавство, фільозофія, естетика, — годі перечислити всі тії ниви, які орав шановний ювілят своїм невтомим пером. А коли додати до того чимало всіляких рецензій, фейлетонів, ноток і причинків, то вийде цілий великий лексікон, розсипаний по всіляких дневниках, тижневниках і місячниках, по всіляких альшанахах і періодичних видавництвах, наших і заграничних. Зібрати те все до купи, розсортувати, розглянути, се буде праця неаби якого часу.

Великий любитель старовини, (особливо старих рукописів і стародруків) має їх гарну збірку, має перегляд дещо цінного єсть, а завдяки здоровій памяти являється прямо ходячим архівом, живим показчиком історії нашого культурного життя.

Його студії про наше давне письменство (заточник, слово о полку Ігоревім, Іван Вишенський тощо), його праці про Шевченка (з життя і творчости Т. Шевченка, Святе письмо в Шевченковій поезії, Шевченко й Поляки, Чернець) його „На досвітку нової доби" і другі розвязки на загально-культурні теми дають йому право вважатися не тільки визначним українським письменником, але також нашим поважним ученим.

Та не дивлячись на таку невтомну працю Др Щурат остався чоловіком живим, громадянином повним інтересу до суспільно-політичного національного життя, що, розуміється, серед теперішних наших відносин, додає йому ще більшої ваги, роблячи його поетом патріотом і ученим-громадянином.

Нехай же доля постелить йому широку, рівну дорогу і хай змете з неї всі терни і глоти, щоби він міг зайти далеко аж до цеї високої мети, котру витичив собі, які ціль життя.

Але вже й те, що доси для української культури зробив, заслугує на щиру дяку і високу шану.

Богдан Л.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДОПИСІ

(Дописи проситься писати лише на одній стороні паперу і по можности читким письмом. Писати треба пером, а не олівцем. Коли в дописи наводите які імена, то напишіть їх виразно і правильно, щоби не було непотрібного баламутства. Між поодинокими стрічками лишайте доволі місця, щоби можна було вигідно невідповідні слова або лиху стилізацію справити і до друку приладити. Пишіть завсіди щиру правду і не обдурюйте своєї редакції та читачів своєї часописи, бо се приносить народови шкоду, а не пожиток. Правдиве імя і назвиско кождого дописувателя (а також його докладна адреса) мусять бути редакції знані, бо безіменних дописий не береться під розвагу. Хто не підписує своєї дописи своїм правдивим іменем, то на його жадання редакція задержує його правдиве імя в тайні і ніколи та нікому сього не зраджує. Як хто не має довіря до своєї редакції, то нехай не висилає до неї ніяких письм. Коли ми віримо своїм дописувателям, то маємо право жадати, щоб і вони нам вірили).

ГАМТРАМК, МИШ.

Пробудіться, будьте люде!

Читаючи часописи і дивлячись на таку повільну, розлізлу роботу та на ту байдужність і легковажність американських Українців щодо справи Позички Національної Оборони для здобуття і закріплення незалежности Галицької Держави, то прямо жаль і розпука береться чоловіка. Чому воно так?

Наші браття віддали для своєї вітчини все, що мали. Тисячі з них голови свої положили, тисячі каліками зістали в боротьбі за самостійність свого краю. Нині ще тисячі мучаться в ляцьких тюрмах. А ті, що на вигнанню терплять невигоди, бо вичерпані матеріяльно, просять нас о поміч, бо є надія, що хоть Галичину вдасться покищо вирвати з ляцького ярма.

А в нас тут в Америці так якось холодно, так делікатно беруться до тої справи, неначе би боялись образити Ляха. Та чому так? Коли ми узнали, що треба помогти, так берімся до діла завзято, то й те діло красше вийде. Чи може ми вже так переняли́ся американським духом, що нас не вражає той крик розпуки наших нещасних братів у старім краю? А може ми послухали „Українських Щоденних Вістий" (читай: жидівських), „Народної Волі" чи „Впереду", котрі пишуть: не дайте і не купуйте нічого, бо то пропаде? Чи ми хочемо, аби за тоє похвалили нас Ляхи і Москалі, як хвалять їх?

Мені здається, що коли тільки наш ворог нам щонебудь відраджує, то се мусить бути корисне для нас.

Чому так ліниво ведеться в нас робота в тій справі? Вправді пишуть про нашу національну позичку не з одної місцевости, але якийсь то дуже малий відгук на таке важне діло. Чому наше священство і світська інтеліґенція так „обережно" беруться до тої преважної справи?

Недавно тому якийсь старенький священик завзивав у часописи „Свободі" всіх українських священиків, аби вони установили в цілих Злучених Державах одну неділю для продажі бондів. Яка гарна пропозиція! Ну, і що з того?... Неоден може й сього зазиву не читав, бо коли український священик навіть своєї часописи не має, тільки чужі, то відки він може знати, що діється в нашій народній справі? А як дехто з Вас знає, що то все не варта нічого, то чому сміло не скажете сього народови? Адже Ваша повинність дбати про добро свого народу! Чи може Ви хочете похвалитися тим, що не дали нічого на народні цілі? Тими кількома долярами, що зістали у Вашій кишені, Ви не дуже розбогатієте!

Чому то в нас не такі священики, як у Поляків? Треба було подивляти завзятість і патріотизм польських ксьондзів при продажі польських бондів та почути їх промови з проповідальниць! Тому і не дивниця, що польський нарід з ними. А в нас і не споминай!...

В нашій місцевости також недавно ще якось священик заповів у церкві, щоби люде зійшлись до галі в справі обговорення державної галицької позички. Люде війшлися, поговорили тай записали поважну суму. Однак від тоді так тихенько стало, неначе камінь у воду впав. І чому так?

Давнійше наша громада жила живійшим життем народним, а тепер так все збайдужніло! Чи нема вже в нас людий, котрим справа народна лежалаб на серці? Пора би взятись за народню роботу! Хто Українець чи Українка, купи бонд по можности! Коли будеш умирати, то зіставиш сей бонд своїм дітям яко документ, що і ти помагав, чи помагала, у визвольній боротьбі свого рідного народу. А твоя дитина буде мати неначе народний катехизм, аби знала, по котрій дорозі ішов її батько, чи матір, і вона буде стреміти до осягнення свободи свому народови. Бо тих кілька долярів, що зісталиб у твоїй кишені при твоїй смерти, все будуть тебе гризти, що і твоя дитина буде в неволи. Бо воля народу пожирає богато жертв.

Тому то неповинно бути ні одного Українця, ні одної Українки, котрі не купили би бонду на визволеннє своєї вітчини! Бо як би ти тепер приїхав до Галичини і привіз зі собою хоч би кілька тисяч долярів, то ріжкаті чорти забрали би все і нікому не можнаб і поскаржитись, то красше дбаймо, щоби не було того ляцького розбою на наше добро і майно!

А коли вам наймити ворогів наших говорять, що то буде буржуазна держава, в якій Петрушевич буде королем, то вискажіть тим наймитам, що се виглядає так, ґейби рільник не орав і не сіяв, бо боявсяб, що прийде град або спека, тай усе пропаде.

Ані Петрушевич, ані ніхто инший не має патенту, що він має бути королем у нашім краю. Найперше треба вирвати край з ляцької неволі, щоби було де розвинутись, а відтак і решта вже все нарід собі установить, який має бути лад. А покищо всі як оден закупім бонди та не даймо упасти нашій справі серед шляху.

Всіх щирих Українців з Гамтрамк і Дітройт взиваю, щоби в найблизшу неділю зійшлися до Української Хати та закупили бонди, щоби ми на глум не зісталисянпослідними. Бо пора се великая есть!

С. Лукавецький.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

Закупно українських бондів.

Наші місцеві братства і товариства вибрали один спільний уряд, котрий тепер занимаеться розпродажию державних галицьких бондів. На сі бонди зложили доси: Тов. „Січ" (від. 155 У. Н. Союза), Іван Ваверчак, о. Йосиф Чаплинський, Павло Гаврилів, парохія Успенія Пресв. Богородиці, братство св. Николая (від. 104 У. Н. Союза) і сестрицтво Успенія Пресв. Богородиці по $100; Василь Берко, Михайло Вітів, Василь Дригинич, Йосиф Лайкуш і Братство Церковне по $25; Юрій Гатала $20; Іван Швайлик, Стефан Грабар, Іван Станків, Теодор Бережанський, Теодор Гавриш і Данило Петрів по $10; Филип Щуцький, Василь Фединишин, Григорій Телішевський, Юрій Левків, Григорій Лищик, Олекса Гелета, Іван Стек, Василь Космина, Н. Н., Н. Н., Юлія Зволинська, Андрій Голинюк, Онуфрій Кивацький, Луць Поборчак, Николай Ридош, Петро Дикий, Михайло Коваль, Стефан Стечишин, Роман Невида, Теодор Пізнак, Дмитро Коритко, Григорій Лайкуш, Тома Мощар, Стефан Кордяк, Николай Шийка, Петро Макар, Антін Сидор, Юрко Мельникевич, Николай Ротанець, Дора Пейко, Катерина Мельникевич і Михайло Чумер по $5.00. Разом зібрано 1.065 долярів, котрі то гроші вислано чеком до Української Місії у Вашінґтоні.

Честь усім тим, котрі закупили бонди на визволеннє своєї вітчини!

Тут треба надмінити, що окрім тих $1.065 ми маємо вже $20 на другоразову висилку, а сподіваємося зібрати ще кількасот долярів.

Ще раз честь і слава тим, котрі стають у ряди до оборони свого народу не з мечем і огнем, але з добрим словом і ділом. А ганьба тим виродам, які не хотять постояти за себе самих та йдуть на службу большевицько-жидівським „босам", або польській шляхті.

Ми, урядники злучених товариств і братств пертамбойської громади, зуміємо постояти за народну свободу незалежної Галицької Держави, а зрадників будемо гнати на сто вітрів! Так повинні зробити Українці в кождій місцевости, де тільки проявляється та московсько-жидівсько-польська зараза. Стережімся таких „доброділв", котрі хочуть ділитися чужим добром, а свого власного не потрафлять пошанувати. Хто виріка́ється свого власного народу і не хоче закупити бонду на його визволеннє з лютої неволі, той не є людиною, але вовком у людській шкірі; а вовків треба гонити до ліса!

ЗА УРЯД:

Юрій Левків, голова
Іван Ваверчак, кас.
Василь Фединишин, секр.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Бр. св. Йосафата, від. 217, повідомляє своїх членів, що мітинг відбудеться о 2-гій годині пополудни в неділю, 23. жовтня, в гали церковній під ч. 305 Гудсон Аве. На порядку нарад є дуже важні справи до полагодження, як також секретар та контрольна комісія здадуть трикварта́льний звіт. Котрий член на сей мітинг не явиться, заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00, яка то кара не мине жадного, а котрі не зголосяться сего мітинґу, то будуть успендовані. — Н. Пасиак, предс.; К. Шевчук, секр.

НЕСКОГОНІНҐ, ПА. Бр. св. Михаїла, від. 231, повідомляє, що надзвичайний мітинг відбудеться о 1-шій годині пополудни в неділю, 23. жовтня, в гали Ф. Ферка під ч. 310 Катавіса стр. Неявившийся член заплатить кару $1.00, а урядник $2.00. — Ю. Литвинець, предс.; Р. Чопій, секр.

АСТОРІЯ, Н. Й. Бр. св. Николая, від. 5, подає до відома, що на річних зборах, котрі відбулися 8. жовтня б. р., зістав вибраний слідуючий новий уряд: А. Климишин, предс.; Ю. Микуляк, заст. предс.; П. Коцан, секр.; М. Олексин, засст. секр.; І. Сидор, кас.; М Козак і Й. Олійник, контрольори. — П. Коцан, секр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

PITTSBURGH, PA.

Заходом Парохії св. Івана Хрестителя на Савт Сайд, відбудеся

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

в суботу, дня 22-го жовтня с. р. о годині 7-ій вечером.

На той баль запрошується всіх Українців і Українок з Піттсбурга і околиці. Вступ від мущин 35 цнт. а від женщин 25 цнт. — За добру забаву ручить — КОМІТЕТ. 43,5

NEW YORK, N. Y.

ТОВ. „УКРАЇНСЬКА МОЛОДІЖ" в Ню Йорку, Н. Й.

відіграє театральне представлення

ЗОРЯ НОВОГО ЖИТТЯ

комедія в 4-ох діях, А. Ф. Кащенка

В СУБОТУ, 22. ЖОВТНЯ 1921

в Українськім Народнім Домі, 217-19 E. 6th St., New York, N. Y.

Початок точно о годині 8-ій вечер.

По представленню баль до 2-ої години по півночи получений з почтою любови.

Вступ: $1.00, 75 і 50 центів. 45-46

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ